

GEN 107 – Metodologie kvalitativního výzkumu

Lucie Martinová

učo 439817

Průběžný úkol č. 1: *Pozorování*

Pro terénní výzkum jsem si zvolila prostředí vestibulu olomouckého vlakového nádraží. Pozorování se odehrálo říjnovou středu v rámci jednoho dne. První pozorování se uskutečnilo mezi jednou a druhou hodinou odpolední a druhé večer od desíti hodin do jedenácti.

V den pozorování přicházím krátce před jednou hodinou odpoledne k budově hlavního nádrží. Před hlavním vchodem postávají početné skupinky lidí, především dospívajících dětí. Mezi nimi se snaží procházet lidé spěchající na vlak a také ti, kteří nádražní budovu opouštějí. Všude je mnoho lidí a proto ke vstupu do budovy volím klidnější postranní vchod. Vcházím dovnitř a hned u dveří mě udeří do nosu pronikavá a celkem příjemná vůně párků z přilehlého stánku s hot dogy. Míjím stánek a několik lidí postávajících u něj. Mnoho lidí tu není a tak se vcelku bez problémů dostávám směrem k hlavnímu vestibulu. Jak se k němu přibližuji, množství lidí se stupňuje. Zrovna před chvílí hlásili příjezdy vlaků a tak se z perónů hrnou proudy lidí. Snažím se jim vyhnout, část jde přímo proti mně a tak se na chvíli postavím na kraj průchozí uličky hned vedle prosklené čekárny a nechám je projít. Po chvíli, kdy mám už volnější cestu, pokračuji směrem do hlavního vestibulu. Procházím kolem pokladen, které jsou odděleny skleněnou stěnou, po druhé straně míjím občerstvení a novinový stánek. I přes velké množství lidí nacházím místo k sezení. Usedám na studenou kovovou lavičku, která mi umožní vidět přímo celý vestibul.

Rozsáhlá stropní malba představující muže a ženy v krojích vytváří kontrast s modernizovaným vnitřkem haly. Po mojí pravici vidím na eskalátory vedoucí do podchodu, kudy se jde k nástupišti. Po levé straně je hlavní vchod, hned za mými zády je oddělený prostor pokladen. Prostor vestibulu, který mám přímo před sebou, je dostatečně velký, ale ne tolik, aby se v něm člověk cítil ztracen. Ze svého místa mám výhled na výdejnu jízdenek několika dopravních společností, která se nachází naproti mě po levé straně. Přímo proti mně je prostor, kde stojí novinový stánek, na jeho protější straně jsou automaty na úschovu zavazadel. V zadní části tohoto prostoru jsou další stánky s občerstvením, na které však již nemám dobrý výhled. Po pravé straně vestibulu jsou schody vedoucí do dalšího patra, kde se nachází – jak prozrazují cedule – další obchody. V úplném rohu haly na stejné straně, hned vedle vchodu na 1. nástupiště, je obchod s potravinami.

Sleduji zástupy lidí, kteří ještě stále proudí z nástupišť. Ve spěchu procházejí těsně kolem mě a trochu mi tak brání v pohodlném výhledu. Rychlost a blízkost, s jakou kolem mě procházejí, mi moc nedovoluje plně se na ně soustředit a tak každému průchozímu věnuji jen letmý pohled. Jsou to ženy a muži všeho věku, se zavazadly i bez a většinou se zasmušilými výrazy ve tváři. Někteří na sebe pokřikují, jiní se mezi sebou živě baví. Zachycuji jen útržky, ze kterých se však nedá vyčíst téma hovoru. Je to spíše jen změť zvuků a občasných konkrétních slov, ještě navíc přehlušována pravidelnými hlášenými o příjezdu či odjezdu vlaků. Jak davy lidí začínají řídnout, získávám zase lepší výhled na celý vestibul. Téměř na každém rohu jsou skupinky čekajících lidí. Někteří se mezi sebou

baví a gestikulují, jiní stojí jakoby téměř bez hnutí a svůj pohled upírají na světelnou informační tabuli. Někteří jsou plně zaměstnáni mobilními telefony a vypadají, jakoby okolí ani nevnímali. Skupinka tří náctiletých chlapců ležérně postává blízko hlavního vchodu, všichni v rukách svírají mobilní telefony a ani si nevšímají, že stojí moc blízko vstupních dveří a příchozí je musí se zamračenými výrazy obcházet. Vysoký muž s prošedivělými vlasy v tmavém proužkovaném obleku a šedém kabátě se prochází sem a tam těsně u eskalátorů. U ucha drží telefon a v pravidelných několikavteřinových intervalech si posunuje na obličej brýle s výraznými černými obroučkami. Mezi ním se proplétají lidé, kteří se potřebují dostat na nástupiště. Celkem rutinní obraz čekajících lidí na vlak najednou rozbíjí dvě malé děti, které se doslova vyřítí z nádražního obchodu s potravinami. Rozesmáté děti předškolního věku v bílých kombinézách s pestrobarevnými geometrickými vzory prokličkují mezi několika čekajícími lidmi, kteří jim věnují otrávené pohledy, a mizí ven z budovy.

Moji pozornost náhle upoutá starší žena středního věku. Je oblečena do tyrkysového kabátu a bílých kalhot s širokými nohavicemi, kolem krku má uvázaný šátek stejné barvy jako kabát a na rukách má bílé háčkované rukavičky. Na nohách má obuté bílé boty s kulatou špičkou na širokém několikacentimetrovém podpatku. Světlé blond vlasy má vyčesané do drdolu, do kterého je zasunuta hnědá jehlice. Na tváři má velmi silný make-up, s výraznými očními stíny světle modré barvy a světle růžovými rty. V uších se jí pohupují oválné zlaté náušnice. V pravé ruce drží béžovou kabelku a vodítko s malým bílým pudlem, který se jí plete pod nohama. V levé ruce drží proutěnou zvířecí přepravku. Žena přichází od vchodu do míst, kde sedím. Zastaví se vedle dvou mladých dívek a soustředěně se zadívá na světelnou tabuli. Po chvíli pokládá přepravku na zem, domlouvá psovi, aby zůstal stát na místě a volnou rukou začne sahát do kabelky. Vytahuje malou černou peněženku, otevírá ji a dívá se do ní. V ten moment se rozezní hlášení o příjezdu vlaku, žena sebou trhne a rychle se podívá na světelnou tabuli. Z peněženky se v tu chvíli začnou sypat drobné, které s tlumeným cinknutím dopadají na zem. Vedle stojící dívky se otočí k ženě a chvíli ji pozorují, jak se snaží očima najít popadané mince. Dívky se na sebe podívají, krátce na sebe přikývnu a shýbají se na zem pro mince. Žena se usměje a začne dívkám děkovat a několikrát opakuje, že jsou „hodné holky“. Dívky ženě podávají sesbírané mince a nesměle se usmívají. Vzápětí jedna zatáhne druhou za rukáv a ve spěchu s ní odchází směrem k eskalátorům. Dívky v tu chvíli propukají v hlasitý smích. Žena si mezitím schová peněženku do kabelky, pohládí psa, vezme do ruky přepravku, znovu se podívá na informační tabuli a odchází k nástupišti.

Složení lidí se často mění, lidé přicházejí a odcházejí. Mezi čekajícími pravidelně prochází lidé s hot dogem či jiným občerstvením, někteří se zastaví a čekají, jiní halou jen prochází. Lidé se řadí u výdejny jídelnek a po obsloužení zase odcházejí ven z budovy nebo jdou přímo na nástupiště. Ti, kterým informační tabule signalizuje příjezd vlaku, se kvapem odebírají na perón. Na jejich místa zase přicházejí další, kteří si na vlak musí teprve počkat. Při příjezdech vlaků se hala zase na chvíli zaplní houfem lidí, kteří spěchají ven z budovy.

Po uplynutí vyčleněného času odcházím z budovy opět méně frekventovaným postranním vchodem.

O několik hodin později se vracím ke svému druhému pozorování. Je deset hodin večer a vestibul je oproti odpoledním hodinám téměř liduprázdný. Tentokrát přicházím hlavním vchodem. Uprostřed vestibulu svítí reklamní panel, vedle kterého postává skupinka pěti mladých lidí, tři žen a dvou mužů. Procházím kolem nich a jdu nahlédnout do ostatních nádražních prostor. Novinové stánky a stánky s občerstvením jsou potmělé a zavřené, svítí jen jejich nápisy. Obchod s potravinami je zavřený, celý je ovšem velmi výrazně osvětlen. Jdu si sednout na volnou lavičku, tentokrát na druhou stranu, takže mám před sebou výhled na pokladny Českých drah, bankomat a automat na tramvajové

jízdenky a tři lavičky. Na jedné sedí žena s mužem a objímají se. Po chvíli se zvednou a odcházejí z haly pryč. U bankomatu postávají dvě mladé ženy, obě mají zavazadla. Kolem nich kráčí ve spěchu dva mladíci, kteří se zastavují u automatu na tramvajové jízdenky. Zdrží se u něj jen chvíli, něco zakřičí a vychází ven z budovy. Hlavním vchodem přichází menší silnější pán a jde směrem k pokladně. Těsně před pokladnou se zastaví, otočí se a jde zpátky ven z haly. Do vestibulu vchází pomalým krokem strážníci městské policie. Projdou celý vestibul i okolní prostory a vrací se zase zpátky ven z haly. Při odchodu jdou kolem místa, kde sedím. Když mě míjejí, jeden strážník hlasitě zívne a druhý se tomu rozesměje. Skupinka lidí postávající u světelné reklamy se něčemu zasměje a odchází pryč k eskalátorům. Smích zní dost hlasitě a rozléhá se halou. I hlášení o příjezdech a odjezdech vlaků zní mnohem hlasitěji než během odpoledne. Do vestibulu tentokrát neproudí davy, ale jen jednotlivci. I při příjezdu vlaku se z eskalátorů nehrnou houfy lidí, ale je jich jen pár. I jejich tempo je jiné, většinou nespěchají, ale chodí normálním až pomalým krokem.

Po hodině vstávám ze svého místa a odcházím opět hlavním vchodem.

Pozorování bylo zajímavým úkolem, i když se zpočátku zdálo, že nebudu mít co pozorovat. V odpoledních hodinách bývá nádraží až nepřehledné a je těžké u takového množství lidí udržet pozornost. Měla jsem zpočátku problém zvolit, na co přesně se budu soustředit. U večerního pozorování jsem se zase obávala, že nebude na koho se soustředit. Po nějaké době ale začne člověk prostor i lidi kolem vnímat jinak a i banality (jako rozsypané mince nebo telefonující pán) mu nakonec přijdou svým způsobem zajímavé. Večer, kdy se všechno rozléhá jinak, je klid a všude málo lidí, tak má vestibul takovou zvláštní, dalo by se říct až uklidňující atmosféru. A to mě vlastně překvapilo – že několikahodinové sezení na nádraží může člověku připadat zajímavé a v určitém momentu i uklidňující.

Při odpoledním pozorování jsem několikrát navázala oční kontakt, ale jen krátký. Jinak na mne nikdo nepromluvil ani jinak nereagoval, během večerního pozorování už vůbec ne.